

mag. Vlasta Poličnik, Šola za
ravnatelje, ZRSŠ

Polona Baznik Dvojmoč, Vrtec Raka pri
OŠ Raka

Strokovni delavci kot zgled komunikacije

„JEZIK“ našega vrtca

- Kakšen jezik oz. besede bi slišal obiskovalec vašega vrtca na dvorišču, pri vstopu, na hodnikih, med otroki, strokovnimi delavci?

Na lističe zapišite besede oziroma krajše besedne zveze.

Cilji srečanja

- Razmišljati o pomenu jezika v vrtcu : vodje
- Poglobiti poznavanje jezika sprejemanja in ne-sprejemanja
- Opredeliti vlogo vzgojitelja, ki je : v komunikaciji
- Pregledati zapise o komunikaciji v n kurikulumu

Vloga vzgojitelja kot
zgleda komunikacije in
vzgojitelja, ki pogosto
vstopa v interakcijo z
otroki

Izhodišča za prenovo kurikuluma (10. cilj)

Opredeliti **vlogo strokovne delavke**, ki pogosto vstopa v interakcijo in pogovore z malčki/otroki z namenom spodbujanja **razvoja govora, zgodnje pismenosti in socialnih spretnosti** ter spodbujanja razvoja in učenja malčkov/otrok v območju bližnjega razvoja.

2. načelo

Načelo spodbujanja komunikacije, različnih načinov izražanja ter govorno-jezikovnega razvoja (str. 8):

- vzgojiteljica kot zgled rabe govora in jezika spodbuja otroke h komunikaciji in drugim načinom izražanja, z upoštevanjem njihovih individualnih potreb in interesov ter pravice do zasebnosti,
- omogočanje in spodbujanje rabe jezika v različnih funkcijah in situacijah,
- skrb za kakovost slovenskega jezika kot učnega jezika v vrtcu oz. skrb za kakovost učnih jezikov obeh narodnih skupnosti,
- zagotavljanje uporabe slovenskega znakovnega jezika s strokovno usposobljeno osebo in/ali prilagojene komunikacije v skladu z otrokovimi potrebami.

Splošna priporočila za izvajanje kurikuluma za vrtce – področje jezika

- **Vzgojiteljica** otroke spodbuja, opogumlja, usmerja, preusmerja, jim svetuje ter po potrebi pomaga, ponovno pokaže in pojasni. Z otroki se pogovarja v višini njihovih oči, jih pozorno posluša, odgovarja na njihova vprašanja, jih spodbuja k postavljanju vprašanj, izražanju – npr. verbalno, likovno, gibalno – njihovih misli, čustev, opisovanju rešitev in pripovedovanju zgodb. Tudi sama rabi govor v različnih funkcijah, kot so informativna, medosebna, čustvena.

(Kurikulum za vrtce, str. 19, tretji odstavek)

Prečne zmožnosti in spretnosti – sporazumevalna zmožnost

- **Sporazumevalna zmožnost** posamezniku omogoča, da učinkovito uporablja jezik in sporazumevanje v življenjskih situacijah – da lahko sprejema, razume in tvori besedila v različnih govornih položajih, za različne potrebe in sporazumevalne namene. Otrok besedila sprejema, ko jih posluša in gleda oz. »bere«, ter tvori, ko jih govori ali »piše«. Sporazumevalno zmožnost torej razvija ob govorjenju, poslušanju, »branju« in »pisanju«, tj. ob štirih sporazumevalnih dejavnostih, ki se – primerno njegovi razvojni stopnji – prepletajo na vseh področjih dejavnosti in pri vseh dejavnostih v vrtcu. Spodbujanje sporazumevalne zmožnosti v vrtcu hkrati pomeni spodbujanje zgodnje pismenosti. Pri tem imajo velik vpliv: spoznavni in odnosni govor vzgojiteljice, interakcije ter govorni model odraslih in vrstnikov, simbolno bogato okolje, dialoški stik z večkodnimi besedili iz vsakdanjega življenja ter otroškimi enciklopedijami, dialoški stik z umetnostnimi besedili oz. slikanicami, medijskimi besedili ipd. Otrok naj doživlja izkušnjo na različnih izraznih področjih in naj za izražanje razumevanja in doživljanja uporablja različne izrazne in ustvarjalne načine.

(Kurikulum za vrtce,

Sporazumevalna zmožnost, str. 28)

Primeri iz prakse

Primer 1

Neprimerna komunikacija med dvema vzgojiteljicama

- **Otroci se igrajo, v oddelku poteka prosta igra.**
- **Vzgojiteljica A:** »Uf, a si videla, kako se je bila oblečena Metkina mama? Vedno pride v trenerki, pa še lase ima razmršene. Groza.«
- **Vzgojiteljica B:** »Ja, pa še zamudila je. Saj veš, ona nikoli nič ne more pravočasno. Vedno je ista zgodba. Pa še nikoli ne pozdravi, samo porine ga noter.«
- **Vzgojiteljica A:** (glasno, da slišijo tudi otroci) »Pa saj ni čudno, da je mala tako raztresena, če pa doma nima nobenega reda.«
- **Vzgojiteljica B:** (zavije z očmi) »Res je, ubogi otrok. Saj ne vem, kako naj jo sploh kaj naučimo, če pa doma ne sliši kaj je prav.«
- **Otroci se med igro radovedno obračajo k njima.**

Primer 1

V tem primeru je pogovor **neprimeren**, ker:

- se vzgojiteljici **pogovarjata o starših in otroku pred otroki**,
- uporabljata **posmehljiv in žaljiv ton**,
- izpostavljata **zasebne zadeve**, ki ne sodijo v oddelek,
- ustvarjata **negativno vzdušje**, ki vpliva na otrokov občutek varnosti.

Primer 2

- Primer dejavnosti v jutranjem krogu; starost otrok 3 do 4 leta
- Otroci sedijo v jutranjem krogu. Po uvodnem pozdravu otrok in vzgojiteljice vzgojiteljica dejavnost nadaljuje. Otrokom zastavlja vprašanja, jim daje navodila. Med podajanjem navodil, jih ves čas opozarja, naj bodo tiho.
- **Vzgojiteljica A:** »Povejte mi, kaj potrebuje fižol za rast? (v roki ima rastlino). Ne odgovarjajte drug preko drugega. Dvigni roko. Bodi tiho.« Vzgojiteljica ne počaka na odgovore, otrokom poda razlago sama.
- Vzgojiteljica vzame v roko knjigo, razlaga otrokom še ob slikah.
- Trije otroci sodelujejo, dva ležita, trije se smeji in vlečejo za majico, nekaj otrok posluša in opazuje.
- **Vzgojiteljica B:** umirja otroke, pomaga otroku pri brisanju nosu, pospremi otroka na stranišče, ves čas opozarja skupino naj bodo tiho.

Primer 3

- Neprimerna komunikacija med vzgojiteljico in staršem
- **Vzgojiteljica (strogo, hladno, mami govori kar med vrati):**
»Pri Maticu sem opazila gnide. Ves čas se je praskal in bil nemiren. Poskrbite za razuševanje. V vrtec naj se vrne s čisto glavo.«
- **Mama (počuti se neprijetno, v skupnem prostoru so prisotni tudi drugi starši):**
»Nič nisem opazila. Bom pogledala in uredila.«
- **Vzgojiteljica (prekinja):**
»Očistite glavo temeljito, postopek redno ponavljajte. V primeru pojava uši pri otroku, nas o tem obvestite.«

Primer 4

- Neprimerna komunikacija med vzgojiteljico in otrokom
- **David:**
»Vzgojiteljica, poglej, kaj sem narisal!«
- **Vzgojiteljica (naveličano, brez zanimanja):**
»Kaj si pa to narisal? Na listu imaš še veliko prostora. Pa bolj natančen moraš biti. Bolj se potruži pri barvanju.«
- **David (užaljeno):**
»Ampak jaz sem se trudil.«
- **Vzgojiteljica (prekine):**
»Potruži se bolj. Pojdi in pobarvaj do konca.«
- **David (vprašujoče):**
»Boš prišla pogledati, ko bom končal.«
- **Vzgojiteljica (nejevoljno):**
»Če bom imela čas, pridem. Saj vidiš, da pripravljam likovne mape.« Vzgojiteljica po končanem zlaganju map ne gre pogledati Davidovega izdelka.

Vzgojitelj kot zgled – priporočila za izvajanje dejavnosti

- Vzgojiteljica je otrokom zgled vljudnega pogovarjanja, upošteva odzivni čas otrok, jih kliče po imenu in spodbuja s povratno informacijo. Otrokovih besed ne popravlja, ampak ponovi besedo v pravilni obliki ali razširi poved z uporabo novih besed in poudarkom na pomenu sporočila.

(Kurikulum za vrtce, Priporočila za izvajanje dejavnosti, str. 41, 42)

- Za govorno in jezikovno spodbudno učno okolje je ključna vloga odraslih v oddelku, ki naj:
- predstavljajo otrokom zgled sporazumevanja, kulture govora in odnosa do pismenosti;
- govorijo čim bolj naravno, uporabljajo knjižni pogovorni/zborni jezik z bogatim besediščem; nagovarjajo čustveni in miselni svet otrok;
- skrbijo za dobro počutje otrok, medsebojne odnose ter pozitivno klimo v skupini;
- za pristen stik z otrokom uporabljajo komunikacijska sredstva, vključujoč telesno govorico in bližino, očesni stik in spoštovanje vsakega otroka kot posameznika s potenciali;

Vzgojitelj kot zgled – priporočila za izvajanje dejavnosti

- organizirajo priložnosti za govorne interakcije v manjših skupinah, kjer se otroci učijo dogovarjanja in sodelovanja, hkrati pa se sliši »glas« posameznika;
- pri besednem izražanju nudijo otrokom podporo v območju bližnjega razvoja;
- dokumentirajo otrokov proces učenja, npr. z njegovimi likovni izdelki in komentarji, simbolnimi zapisi; zapisi pogovora v skupini; pesmicami, ki si jih izmisli; izjavami med igro; njegovimi »teorijami«/razlagami pojmov; posnetki pripovedovanja zgodbe;
- organizirajo obiskovanje knjižnice, kulturnih dogodkov in ustanov;
- skrbijo za estetsko urejeno igralnico z materiali in kotički za jezikovne in druge dejavnosti; otrokom naj bodo stalno omogočeni: knjižno-bralni kotiček s poučnimi in leposlovnimi slikanicami; kotiček za pogovore in skupno branje; kotiček za umik; prostor za plakate in večkodna besedila; prostor za razstavo njihovih risb, načrtov, simbolnih zapisov ipd.

Vloga ravnatelja

- Kakšna je vloga ravnatelja v takšnih

„Meje mojega jezika so meje mojega sveta“.

(Witgenstein v Zavašnik idr., 2025)

- Jezik ni samo last posameznika, je predvsem last skupnosti. Besedo sestavljajo črke in pomen, ki ga razume neka skupnost in v tem okviru tudi posameznik (Pinker 2007, v Stoll, 2020).
- Jezik nas (de)motivira za delovanje in zmanjšuje nejasnost v komunikaciji.
- **Uspešna skupnost soustvarja skupen jezik.**

Ključni elementi učinkovitega sporazumevanja

(prirejeno po Ažman, 2025 v priročniku Orodjarna za ravnatelje in druge vodje)

Jasnost	preprost, razumljiv jezik, primeren za ciljno občinstvo
Dostopnost	zagotavljanje sporočil v dostopnih oblikah, jezikih in kanalih
Zaupanje	zagotavljanje, da so udeleženci v komunikaciji upoštevani, njihove pripombe, povratne informacije in sporočila pa slišana
Preglednost	informacije so takoj na voljo in objavljene tako, da dosežejo različne ravni deležnikov – tako zagotavljamo razumljivost in dostopnost komuniciranja

Hvala, dobrodošli, krasni ste, hvala za pomoč, izkazali ste se, zelo dobro narejeno – čestitke😊

UZ III

